
In memoriam

Carl-Johan Johansson

Professorn, medicine och kirurgie doktorn, Carl-Johan Johansson avled 18 december 1998 i Helsingfors. Han var född i Helsingfors den 10 december 1911. Han blev medicine licentiat 1940 efter studier vid Helsingfors universitet. Specialrättigheter i gynekologi och förlossningslära fick han 1949. Han disputerade för doktorsgraden med en avhandling som gällde undersökning och behandling av barnlösa par.

Carl-Johan Johansson innehade en tjänst som amanuens vid HU:s anatomiska inrättning 1945–48. Han verkade som gynekolog vid svenska äktenskapsrådgivningsbyrån i Helsingfors 1950–65 och som konsult i spermatologi vid HU:s rättsmedicinska inrättning 1956–77. Som specialist i gynekologi arbetade han på kvinnokliniken vid HUCS 1961–74 med behandling av barnlöshet. I samband därmed utvecklade han framför allt undersöknings- och behandlingsmetoderna för fall där problemen berodde på den manliga parten.

Carl-Johan Johansson har betraktats som banbrytare för den kliniska andrologin och spermatologin i Finland. Hans vetenskapliga arbeten omfattar ett 60-tal publikationer på gynekologins och andrologins områden. Under åren 1970–77 verkade han som docent i klinisk reproduktionslära vid HU. Han fick professorstitel år 1982. Vid sidan av sitt sjukhusarbete skötte han hemma en stor privatpraktik. Han grundade Bulevardens andrologiska laboratorium och verkade där som spermatolog 1954–87.

Carl-Johan Johansson litade på sin förmåga att reda sig med egna krafter, vilket gav honom styrka också i kritiska situationer. Under det ryska storanfallet på Karelska näset 1944 blev han som läkare i fronttjänst omringad och tagen till fanga. I fånglägret hade han kraft att såväl psykiskt som fysiskt hjälpa både sina egna kamrater och sina tyska medfångar. Också senare fordrades det av honom stort

omdöme och kallblodig beslutsamhet. Under en flygresa 1962 var med om en nödlandning i havet vid Brasiliens kust. Genom mod och rådighet kunde han bidra till att både han själv och flera medpassagerare simmande kunde rädda sig både ur havets vågor och ur det brinnande oljebältet kring planet.

Carl-Johan Johansson fick många förtroende- och hedersuppdrag. Han var med om att grunda Sotavangit r.y. och var föreningens viceordförande 1960–86. Han utnämndes till hedersmedlem i föreningen 1986. Hans militära grad var sanitetsmajor i reserven.

Carl-Johan Johansson var hänsynsfull, artig, vänlig och hjärtlig. Han hade alltid tid att lyssna till sina patienter, ”i första hand kommer kontakten med patienten, på den skall man bygga behandlingen”. Hans läkarkolleger har karakteriserat honom som en av de sista gentlemanerna av den gamla stammen bland Finlands läkare.

MKD, docent Aarne Koskimies
Redaktör, FM Sakari Talvitie
Översättning av ML Carl Axel
(Acki) Ehrnrooth

Curt Wasastjerna

Den 12 maj 1998 avled i Vasa förre överläkaren i invärtesmedicin vid Centralsjukhuset, professor Curt Wasastjerna. Han skulle i juli ha fyllt åttio år. Dödsorsaken var en snabbt växande hjärntumör som trotsade all behandling.

Curt Gustaf Victor Wasastjerna föddes i Åbo 1918 i en gammal ämbetsmannafamilj med konservativa förtecken. Fadern var hovrättsråd, modern hade äländskt påbrå. Släktens stamfader var köpmannen och rådmannen Abraham Flander (1746–1815) i (Gamla) Vasa. Efter erövringen av staden 1808 vägrade Flander att svära trohetseden till ryska tsaren. Han dömdes till döden men

benådades och utvisades till Sverige. På vägen dit kallades han till svenska arméns högkvarter i Lemlands prästgård på Åland, där han av Gustav IV Adolf adlades under namnet Wasastjerna.

Curt Wasastjerna bedrev efter studentexamen 1935 studier i medicin i Helsingfors och blev medicine licentiat 1945 och specialist i invärtes medicin 1950. Han disputerade för doktorsgraden 1951 med en avhandling om experimentell hemolytisk anemi och tillbringade därefter ett år som Rockefellerstipendiat i Boston, USA.

När Centralsjukhuset i Vasa slog upp sina dörrar 1956 blev docent Curt Wasastjerna den förste överläkaren i invärtesmedicin. Han blev med sin naturliga auktoritet, sitt öppna sinne och sitt vänliga sätt uppskattad av både patienter, medarbetare och sjukhusledning. En lång rad sedermera framgångsrika invärtesmedicinare fick sin utbildning under hans ledning. Landets första defibrillator togs i bruk på Centralsjukhuset 1964. Han utsågs till chefsläkare i två perioder 1958–61 och 1965–67.

Därefter lämnade han Vasa för att bli biträdande överläkare och sedermera biträdande professor vid universitetskliniken i Helsingfors. En orsak till flyttningen kan ha varit den krävande befattningen som chefsläkare för ett stort sjukhus. Det kan inte ha varit lätt att ensam hävda läkarkärens olika intressen inför mäktiga styrande organ. En annan orsak var Curts läggning för kunskapsökande som manifesterat sig i doktorsavhandlingen 1951, ett intresse som nu tog sig uttryck i vetenskaplig forskning i blodsjukdomar.

Under tiden i Helsingfors var Curt med om att grunda Föreningen för hematologi i Finland. Han deltog flitigt i föreningens mötesverksamhet och spelade en central roll för utvecklingen av diagnostik och behandlingen av leukemi i vårt land. Han var en föregångare när det gällde att cytologiskt diagnostisera finnålsbiopsier från framför allt lever, ett tema som ledde till en doktorsavhandling av en av hans lärjungar. Som en av våra främsta experter på blodsjukdomar och benmärgsdiagnostik förlänades Curt Wasastjerna professorstitel 1973.